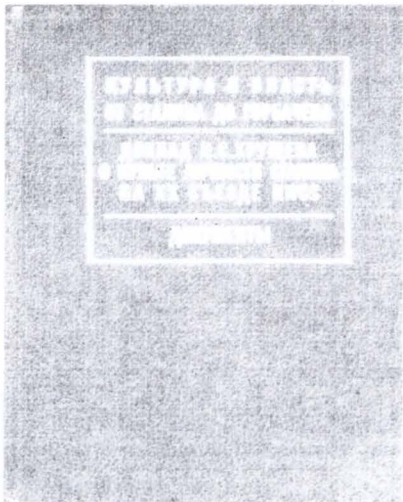

CRONICĂ-RECENZII-INFORMAȚII

Universitatea din Ruhr (Bochum, RFG), Serviciul Federal al Arhivelor Rusiei, *Doklad N. S. Hrușceva o kulte licinosti Stalina na XX siezda KPSS. Dokumentî (Raportul lui N. S. Hrușciiov despre cultul personalității lui Stalin la Congresul al XX-lea al PCUS. Documente)*, conducătorul colectivului de alcătuitori ai volumului: V. I. Afiani, Moscova, ROSSPEN, 2002, 912 p.

Dacă, spre regretul cercetătorilor, asistăm acum la o „reînchidere” a arhivelor foste sovietice (formula aparține colegilor ruși!), în înțelesul că, după marea deschidere de la începutul anilor '90, în prezent, se constată o limitare a accesului la documentele din perioada sovietică, în schimb, edițiile de surse (documentare și narrative) continuă să fie pe cât de numeroase pe atât de valoroase.

În seria de documente, intitulată „Cultura și Puterea de la Stalin la Gorbaciov”, editată în comun de Institutul de Cultură Rusă și Sovietică al Universității din Bochum (RFG) și Arhiva Rusă de Stat pentru Istorie Contemporană (RGANI) din cadrul Serviciului Federal al Arhivelor Rusiei, a apărut volumul dedicat împrejurărilor în care a fost întocmit raportul prezentat de N. S. Hrușciiov în ședința secretă a Congresului al XX-lea al PCUS (25 februarie 1956) și consacrat denunțării unui șir de crime și abuzuri săvârșite de Stalin, mai ales după Congresul al XVII-lea al partidului (1934), cărora le-au căzut victime activiști

de seamă ai partidului.

Documentele ilustrează „preistoria” raportului, circumstanțele prezentării și impactul lui în Uniunea Sovietică și în mișcarea comunistă internațională. Este o ediție de documente, excelent pregătită, răspunzând celor mai severe exigențe ale tehnicii de tipărire a surselor și amintind, în cazul unor texte, de rigoarea edițiilor critice ale cronicilor noastre medievale.

Un interes deosebit prezintă Raportul Comisiei CC al PCUS privind stabilirea cauzelor represiunilor în masă împotriva membrilor și membrilor supleanți ai CC ai Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice, aleși la Congresul al XVII-lea al partidului, semnat de P. Pospelov, A. Aristov,

N. Șvernik și P. Komarov (9 februarie 1956), care a constituit baza viitorului raport secret, plasat, însă, din punct de vedere politic, în urma acestui text, ca urmare a temerii că cifrele menționate în el vor șoca auditoriul. Două exemple sunt suficiente: „... în doi ani, 1937-1938, au fost arestate 1548366 persoane, și dintre ele au fost executate 681692“ (p. 185).

Pentru cititorul român, sunt de semnalat două documente: nota privind convorbirea din 7 aprilie 1956, dintre V. K. Palamarciuk, secretar II al Ambasadei URSS la București, și Ilie Verdeț, privind Plenara CC al PMR din 23-25 martie 1956, unde s-a discutat raportul delegației române participante la Congresul al XX-lea al PCUS (p. 677-678) și nota privind convorbirea din 16 septembrie 1956, dintre ambasadorul sovietic la București, A. A. Epișev, și Gh. Gheorghiu-Dej privind concluziile trase de conducerea PMR din Congresul al XX-lea al PCUS (p. 779-789). Cele două texte sunt – într-un fel – dezamăgitoare prin conformismul lor ideologic și politic, dar semnificative pentru disciplina manifestată, la acea dată, de Gheorghiu-Dej și tovarășii săi față de politica „fratelui mai mare“ de la Moscova.

La 50 de ani de la prezentarea Raportului secret, sursele publicate de cercetătorii ruși dezvăluie ferocitatea represiunii staliniste (fie ea și parțial înfățișată) și impactul considerabil al demascării ei, mai ales în cadrul partidelor comuniste din întreaga lume. Volumul prezentat aici ilustrează încă o dată bogăția fostelor arhive sovietice și necesitatea cunoașterii lor de către cercetătorii români – arhiviști și istorici.

Acad. FLORIN CONSTANTINIU

Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea, serie nouă (introducere generală de Paul Cernovodeanu)

Vol. I (1801-1821) (redactor-responsabil: Paul Cernovodeanu; volum îngrijit de Georgeta Filitti, Beatrice Marinescu, Șerban Rădulescu-Zoner, Marian Stroia – secretar de volum; introducere la volum de Georgeta Filitti; redactori: Niculina Florea, Mihai Popa; tehoredactor: Silvia Deoclețian; coperta: Giği Gavrilă)

– Vol. II (1822-1830) (coordonatori: Paul Cernovodeanu, Daniela Bușă; autori: Paul Cernovodeanu, Cristina Feneșan, Georgeta Filitti, Adriana Gheorghe, Adrian-Silvan Ionescu, Șerban Rădulescu-Zoner, Marian Stroia, Lucia Taftă, Raluca Tomi; prefață de Paul Cernovodeanu; referenți: Florin